

Motion till riksdagen 2017/18:2944

av **Valter Mutz m.fl. (MP)**

Europa och dess förflutna

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör ta initiativ till att en internationell kommission tillsätts med uppdraget att dels beskriva Europas omvärldsrelationer under den koloniala epoken och fram till i dag, dels föreslå åtgärder för gottgörelse och jämlikare framtida omvärldsrelationer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ratificera ILO-konvention 169 om urfolks rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska staten bör framföra en officiell ursäkt till det samiska folket för begångna övergrepp och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minerallagstiftning och annan naturresurspolitik bör utformas på ett sätt som tar tillbörlig hänsyn till samiska intressen och som stärker de senares juridiska ställning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Europeiska värderingar och europeiskt kulturarv rymmer tidlösa och allmänmänskliga ideal om mänskliga rättigheter och alla människors lika värde. Jämsides med detta har, emellertid, också alltid funnits djupt antidemokratiska idéströmningar. Redan Platon polemiserade mot demokratin som system och 1900-talets europeiska diktaturer legitimerades av tänkare som Carl Schmitt, Gabriele d'Annunzio och Vladimir Lenin och deras föreställningar om att övermänniskor och avantgarden bör leda den oupplysta massan. Och under hela kolonialepoken var det närmast en officiell sanning att den europeiska civilisationen var överlägsen andra civilisationer, och härav följande förpliktelse till "civilisatorisk mission" kom att legitimera folkmord och brott mot mänskligheten.

Det framstår sålunda som djupt problematiskt när europeiska stats- och regeringschefer och höga företrädare för EU-institutionerna oreflekterat hyllar

europiska värden. För att kunna dra rätt lärdomar av historien behöver alla lärdomar av historien belysas på ett objektivt sätt. Att på allvar hylla det som vore värt att hylla i det europeiska kulturarvet borde leda till att förbrytelser mot folk i andra världsdelar, som europeiska länder gjort sig skyldiga till, inte förtigs utan tvärtom dras fram i ljuset.

En god början vore att tillsätta en internationell kommission med uppgift att beskriva Europas omvärldsrelationer från 1400-talet och framåt, alltså från den tid då den europeiska erövringen av världen inleds och fram till dagens neokolonialism. I en sådan kommission skulle ingå historiker, statsvetare, kulturanropologer och företrädare för andra i sammanhanget relevanta discipliner. Avgörande är att såväl europeiska som utomeuropeiska forskare bereds plats i kommissionen. Uppdraget skulle inte stanna vid det deskriptiva utan kommissionen skulle även åläggas att föreslå åtgärder för hur Europa kan gottgöra omvärlden samt presentera förslag på hur mer jämlika, och med Agenda 2030 kompatibla, framtida omvärldsrelationer skulle kunna utformas. Till det senare hör sådant som att lägga förslag på hur förbud skulle kunna utformas som förhindrar europeiska fiskeflottor att övertaxera fiskbestånden runt Afrikas kuster och hur dagens perversa frihandelssystem kan ersättas med system för rättvis handel.

Runtom i Europa är gator, torg och parker uppkallade efter kolonialtida "hjältar", varav åtskilliga har gjort sig skyldiga till folkmord. Självaste EU-parlamentet i Bryssel gränsar till Parc Leopold, uppkallad efter den belgiske kungen Leopold II, som under många år förvaltade Kongo som sin personliga egendom och där etablerade ett skräckvälde som kostade miljoner kongoleser livet. Hur det förflutna hanteras, i allt från gatunamn till skolböcker, påverkar i hög grad hur vi européer ser på oss själva och därmed hur vi utformar våra samtida och framtida omvärldsrelationer. Detta hör till sådant som ovannämnda kommission skulle få i uppdrag att hantera.

Bearbetning av ett problematiskt förflutet har i Tyskland kommit att kallas Vergangenheitsbewältigung och där setts som avgörande för att lära av historien och kunna forma en ljusare framtid. En sådan systematisk bearbetning av vår världsdelns förflutna bör nu inledas både på nationell nivå och på EU-nivå. Sverige bejakade avkoloniseringsen på 1960-talet och stödde, länge som enda västland, Nelson Mandela och ANC:s kamp mot apartheidregimen i Sydafrika. Det vore därför konsekvent att hedra denna tradition av mellanfolklig solidaritet om Sverige nu inom EU-kretsen tog initiativ till att en internationell kommission, i enlighet med ovanstående, tillsätts. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Ett sådant svenskt initiativ skulle avsevärt vinna i trovärdighet om vi parallellt börjar göra upp med vår egen "inre kolonialism" av Sápmi, de samiska bosättningsområdena i norra Sverige. Detta kräver att Sverige äntligen ratificerar ILO-konvention 169 om urfolks rättigheter. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Den svenska staten bör officiellt be om ursäkt till det samiska folket, analogt med den ursäkt som Svenska kyrkan redan framfört, för tvångsarbete, tvångskristnande, markstödler m.m. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Minerallagstiftning och annan naturresurspolitik bör utformas på ett sätt som tar tillbörlig hänsyn till samiska intressen och som stärker de senares juridiska rättigheter. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Annika Lillemets (MP)

Carl Schlyter (MP)

